

Idrættens sunnhedsmæssige slagside

Kolbjørn Rafoss
Idrættens største utfordringer – idrættsektorens
brændpunkter
Kolding 30 mai, 2012

Innhold

- Bakgrunn
- Fokus og problemstillinger
- Aktivitetsbilde i endring
- Finansiering, forvaltning og bruk av anlegg
- Statens idrettspolitik
- Virker virkemidlene?

Bakgrunn – Nasjonalt Råd for fysisk aktivitet

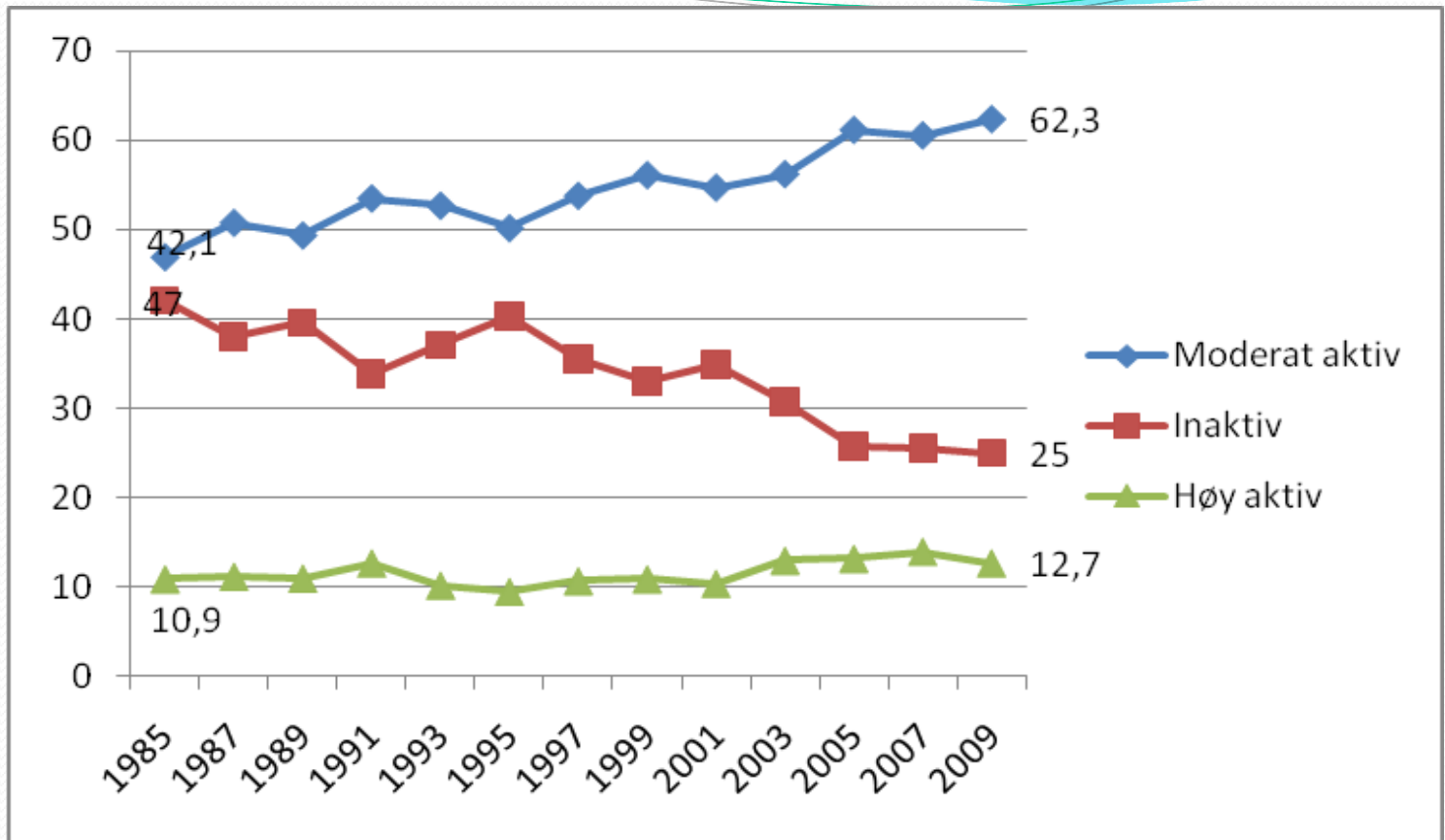
- Et bedre kunnskapsgrunnlag vedrørende bruk av offentlige økonomiske virkemidler til fysisk aktivitet, friluftsliv og idrett.
- Et samlet empirisk materiale som kan gi oss et bilde av status vedrørende virkemiddelbruk og som kan fortelle noe om utviklingstrekk i bruken av slike virkemidler og i hvilken utstrekning denne er hensiktsmessig med tanke på å stimulere til utjevning av sosiale forskjeller i fysisk aktivitet, friluftsliv og idrett.

Empirisk analysegrunnlag

- Resultatene i rapporten baserer seg på data fra Norsk Monitor, som er betegnelsen på en landsomfattende undersøkelse av et representativt utvalg av den norske befolkning 15 år eller eldre. Undersøkelsen utføres av Synovate (tidligere MMI) og har vært foretatt hvert annet år siden 1985. Utvalgene er store og omfattet rundt 2200 i starten, til å inkludere omtrent 4000 personer i de siste rundene.

Oppbrudd eller kontinuitet ?

- Siden 1990 har vi kunnet observere et større mangfold av aktiviteter, deltakergrupper, organisasjonsmåter og bruk av arenaer/anlegg.
- Hvordan skal vi beskrive og forstå de endrete trenings- og mosjonsvanene i den voksne norske befolkning?
- Hvilke grupper i befolkningen aktiviseres i idrettsanleggene?

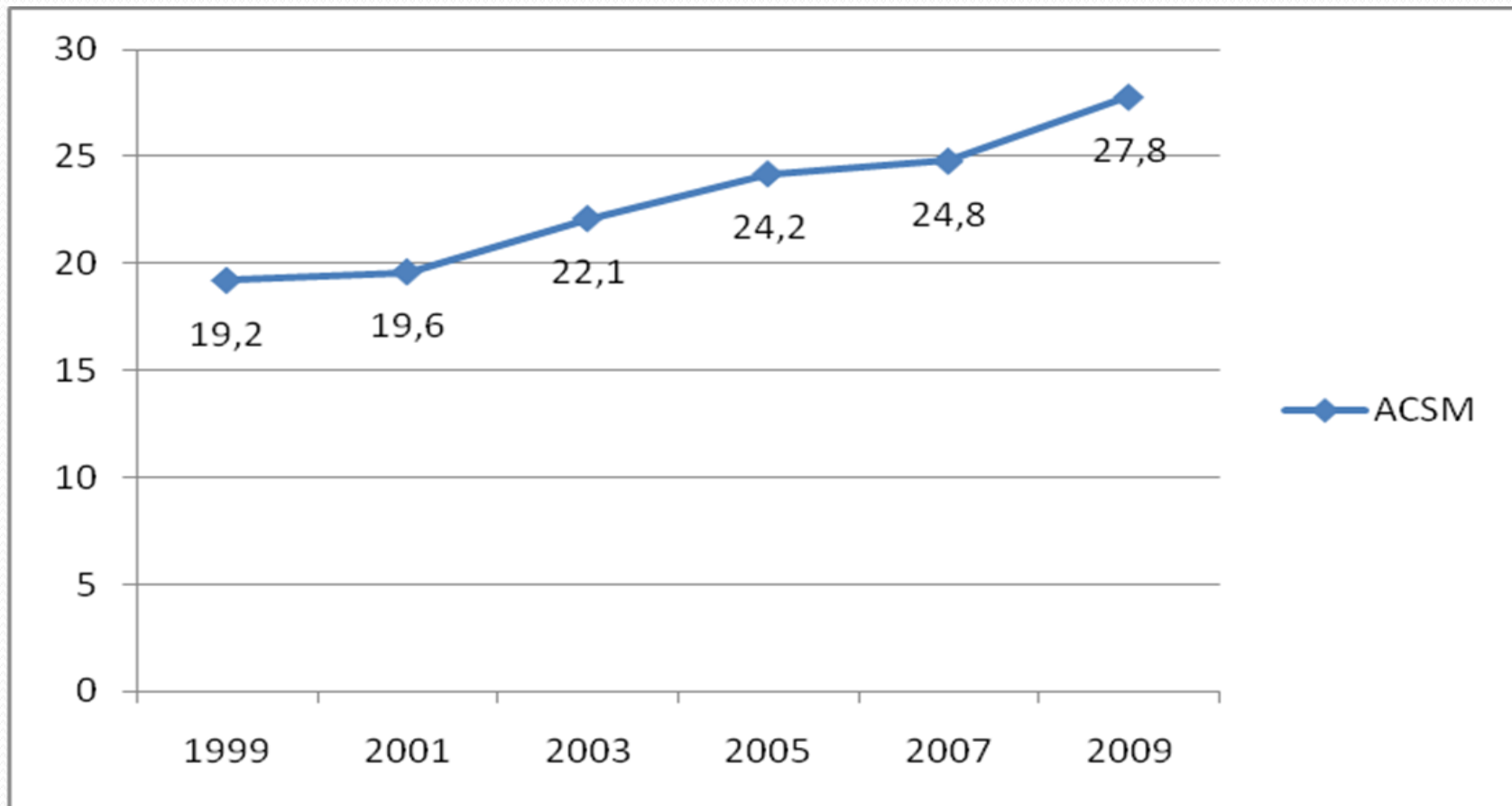

Figur 1. 'Hvor ofte vil du si at du driver fysisk aktivitet i form av trening eller mosjon?' (1985-2009)

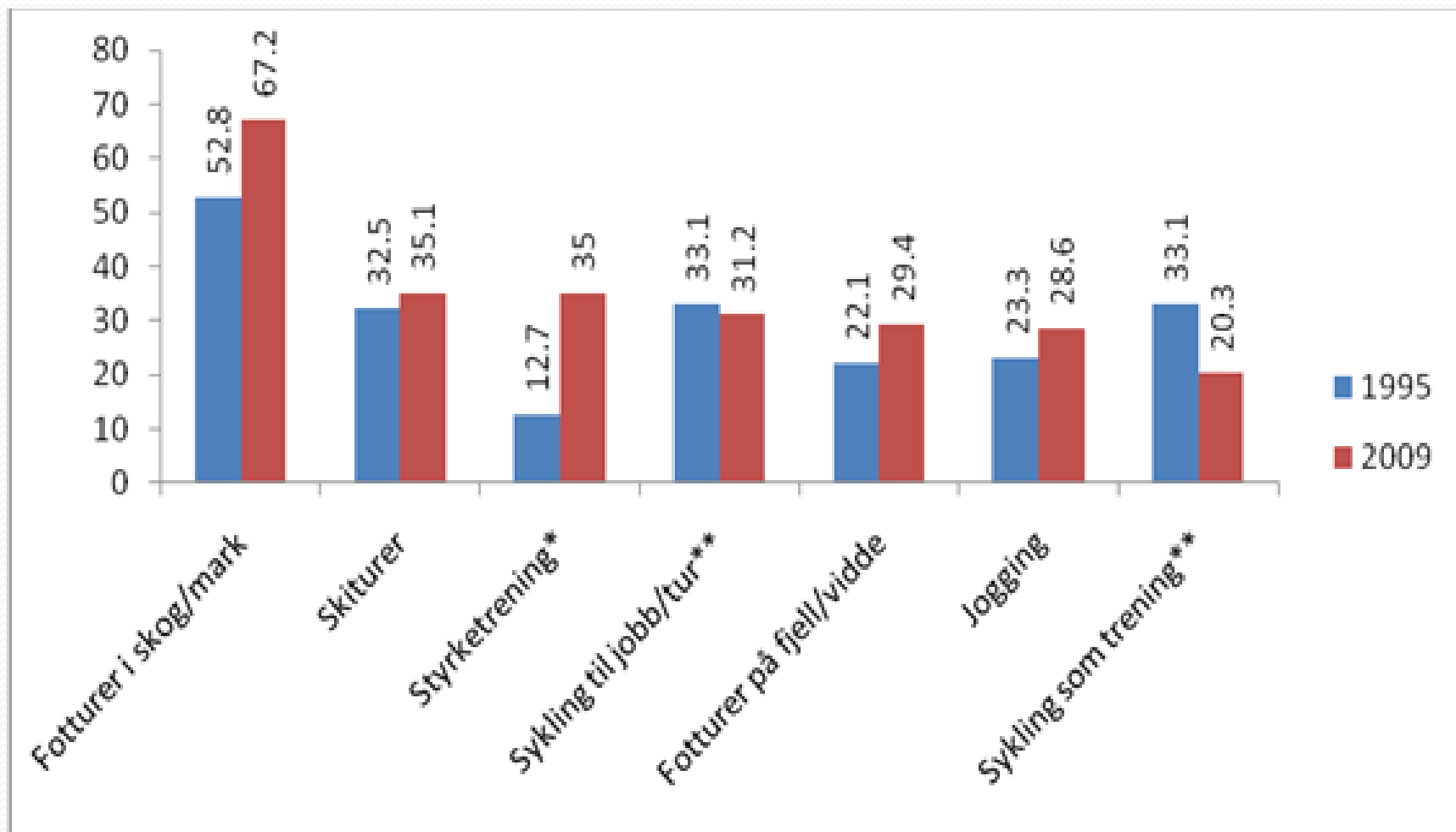
Kjønn og alder

- Flere eldre aktive i befolkningen som mosjonere og trener
- Flere aktive kvinner enn menn etter 1995
- Trener mer, beveger oss mindre

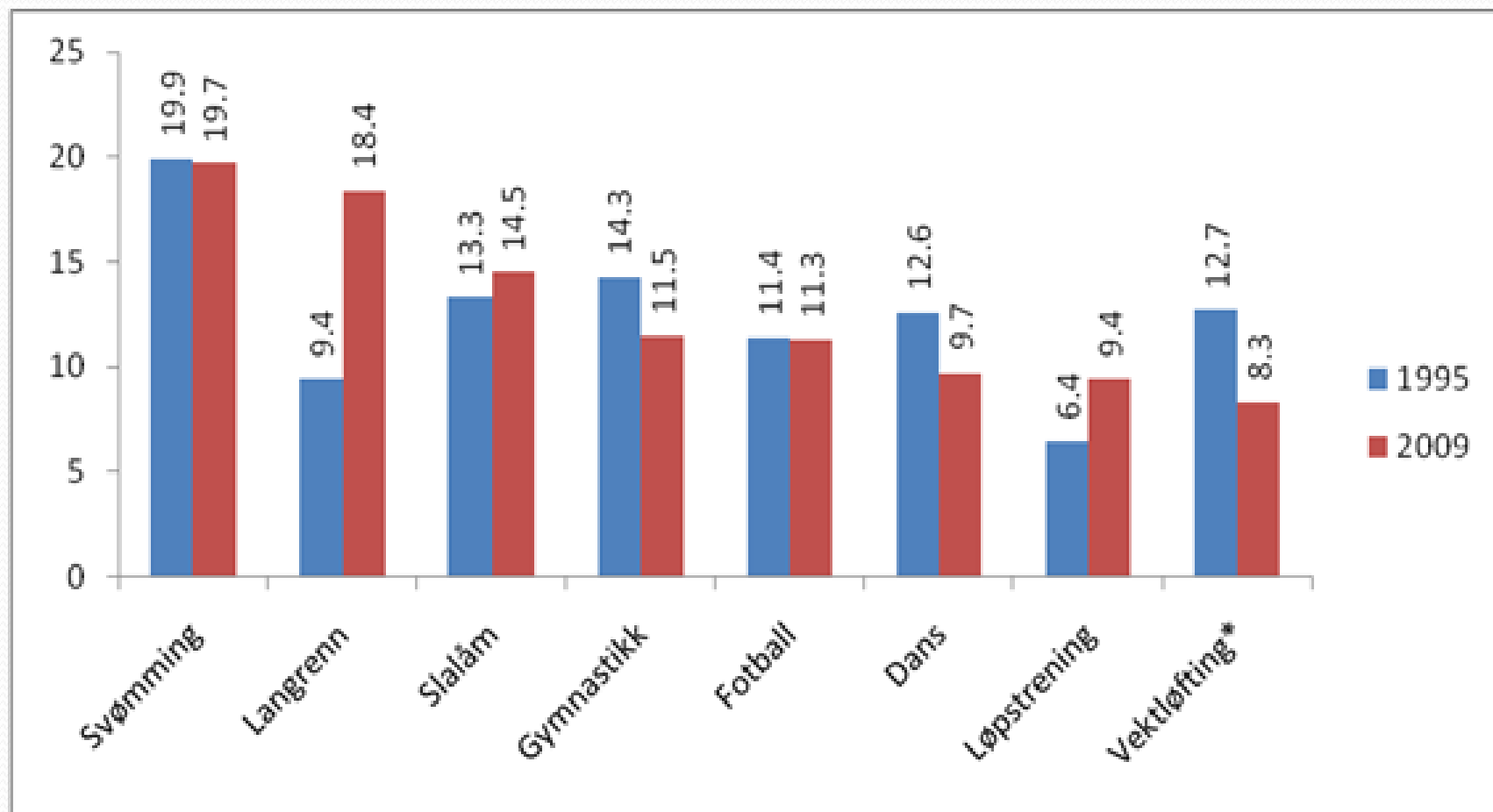
Helsegevinst

Figur. Involvering i "de store" aktivitetene i 1995 og 2009.

Figur. Involvering i "de mellomstore" aktivitetene i 1995 og 2009.

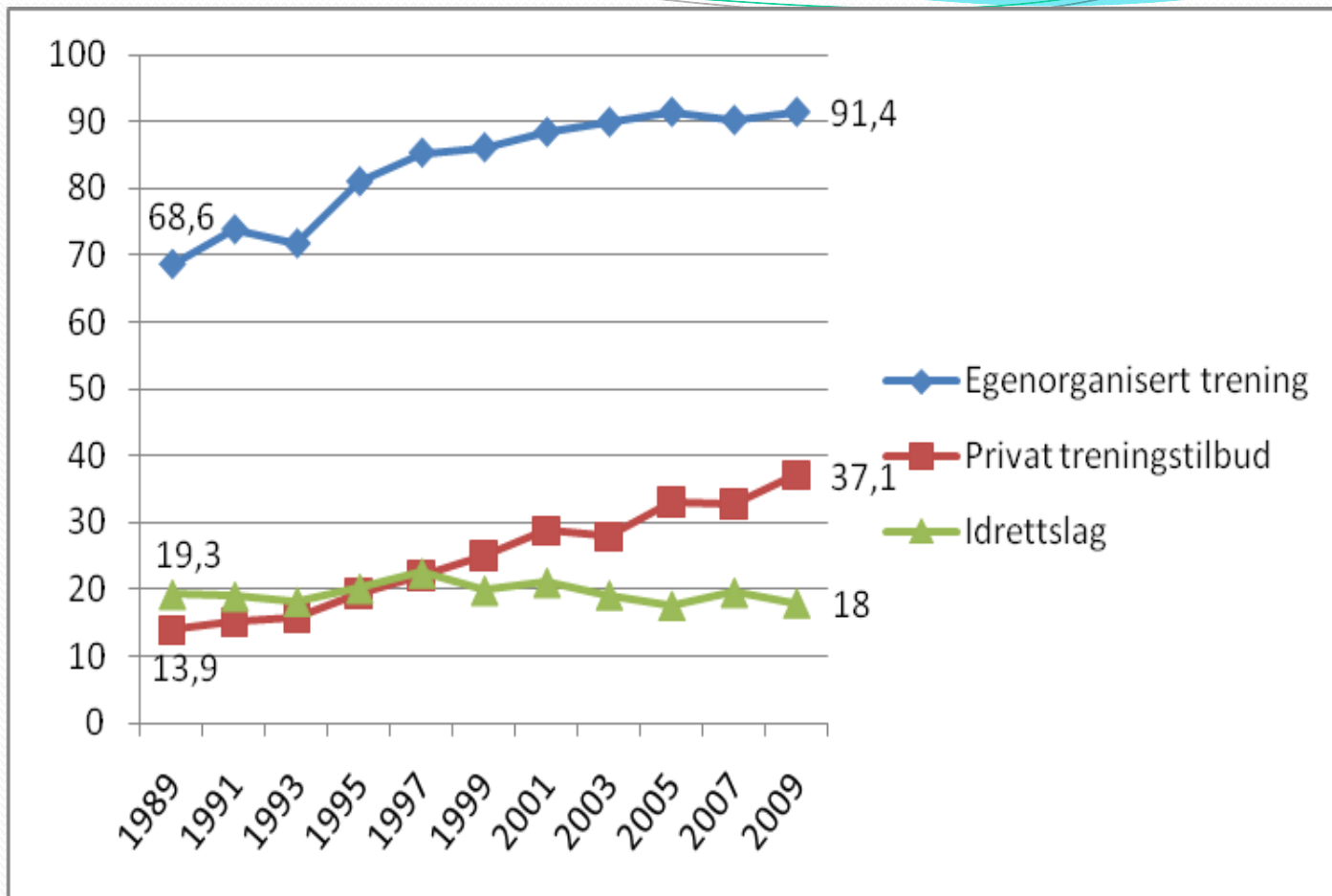

Aktivitetsbilde

- Store deler av befolkningen deltar i friluftslivsaktiviteter (fotturer og skiturer)
- En stor vekst i andelen som driver med egenorganiserte aktiviteter (styrketrening, jogging og sykling)
- Oppslutningen om tradisjonelle idrettsaktiviteter stagnerer

Klasse og kjønn

- Den målrettede treningen har hatt en gunstig effekt for deler av befolkningen som driver med ski, sykkel og ulike former for styrketrening
- Særidrettene domineres av unge menn fra øvre sosiale lag
- Større andel fra lavere sosiale lag og andelen kvinner går fotturer, svømmer, driver med gymnastikk og danser

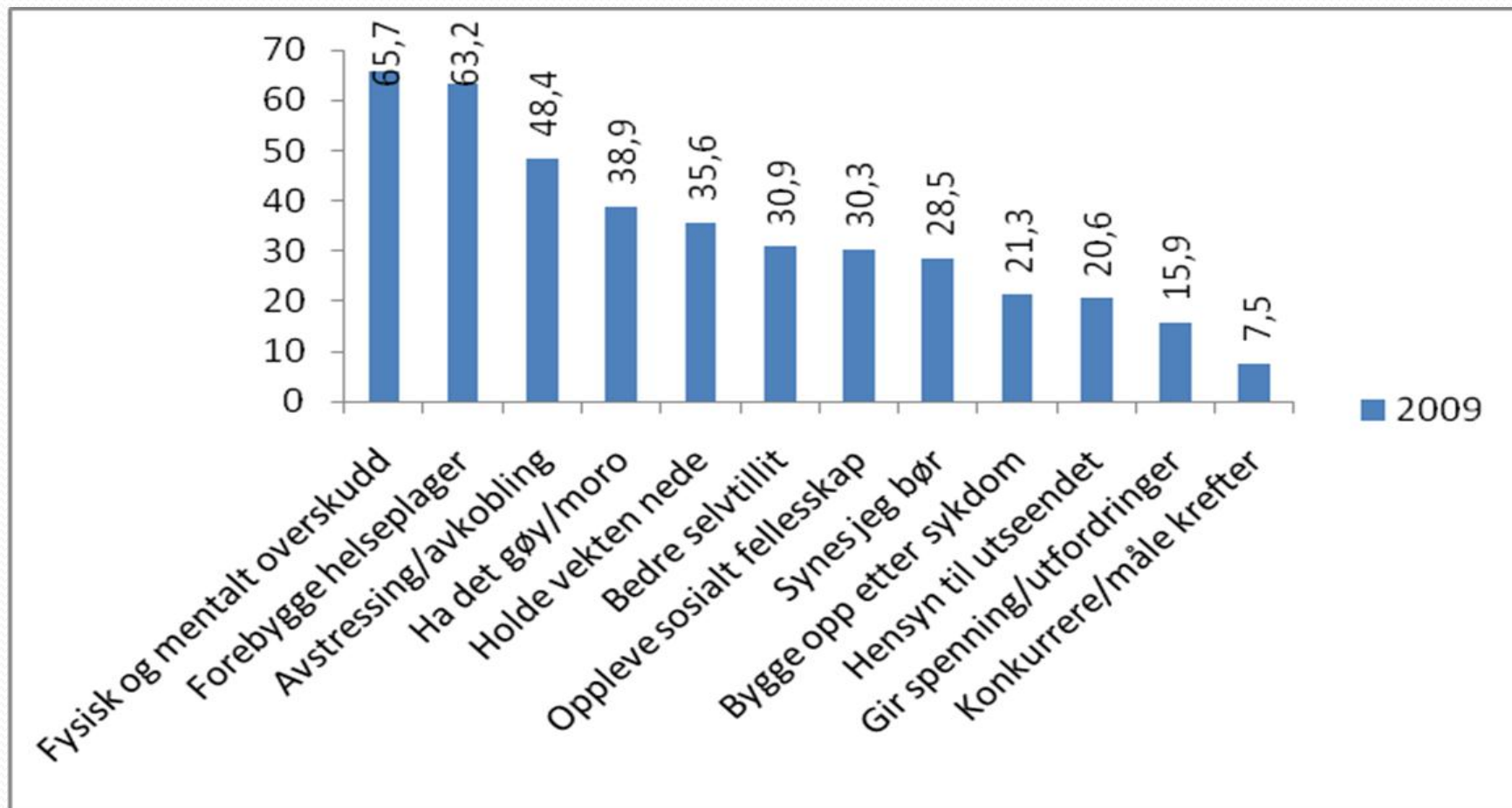

Figur . 'I hvilke av sammenhengene har du drevet fysisk aktivitet og idrett det siste året?' (1989-2009)

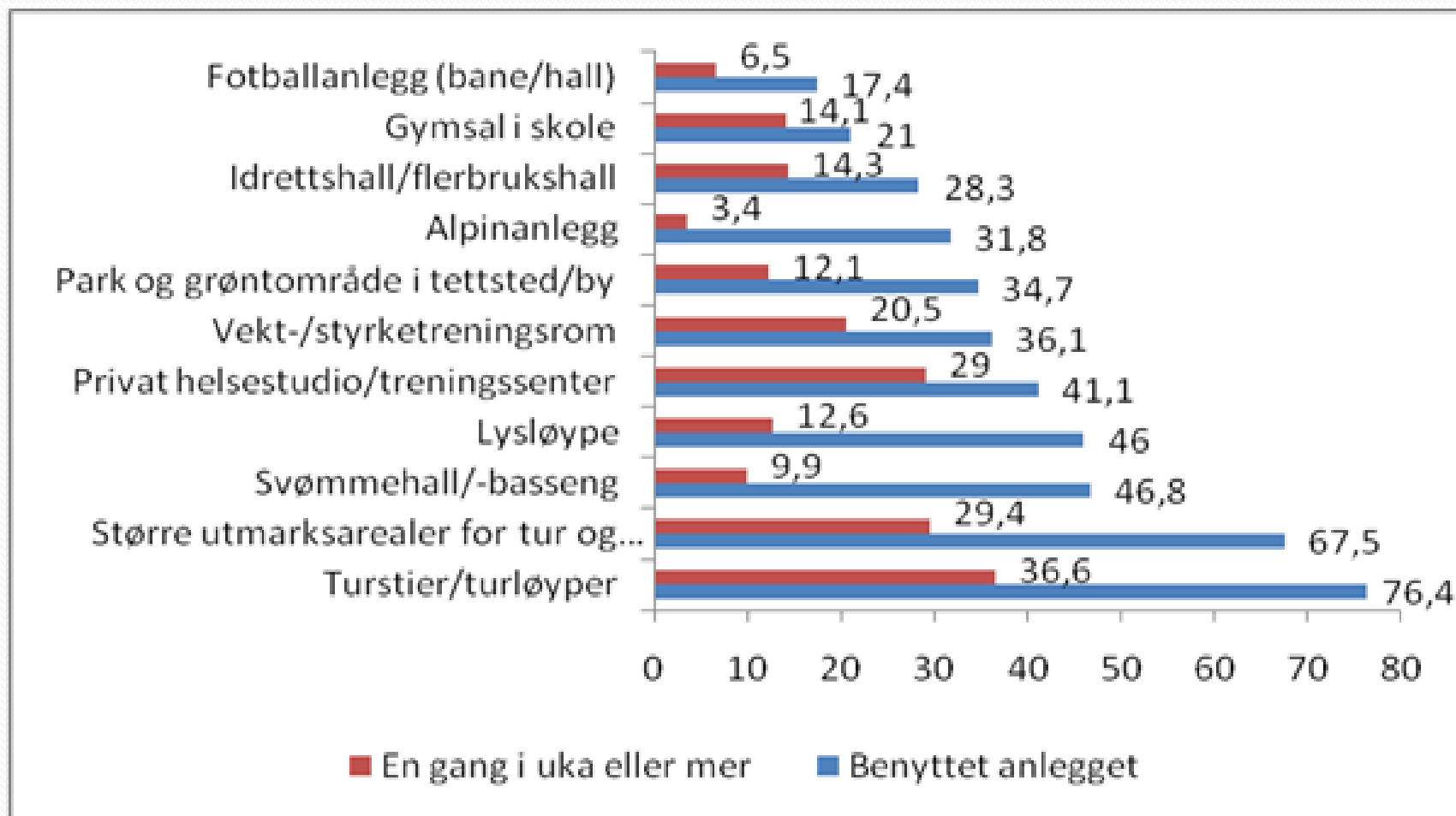
Differensierte utviklingstrekk

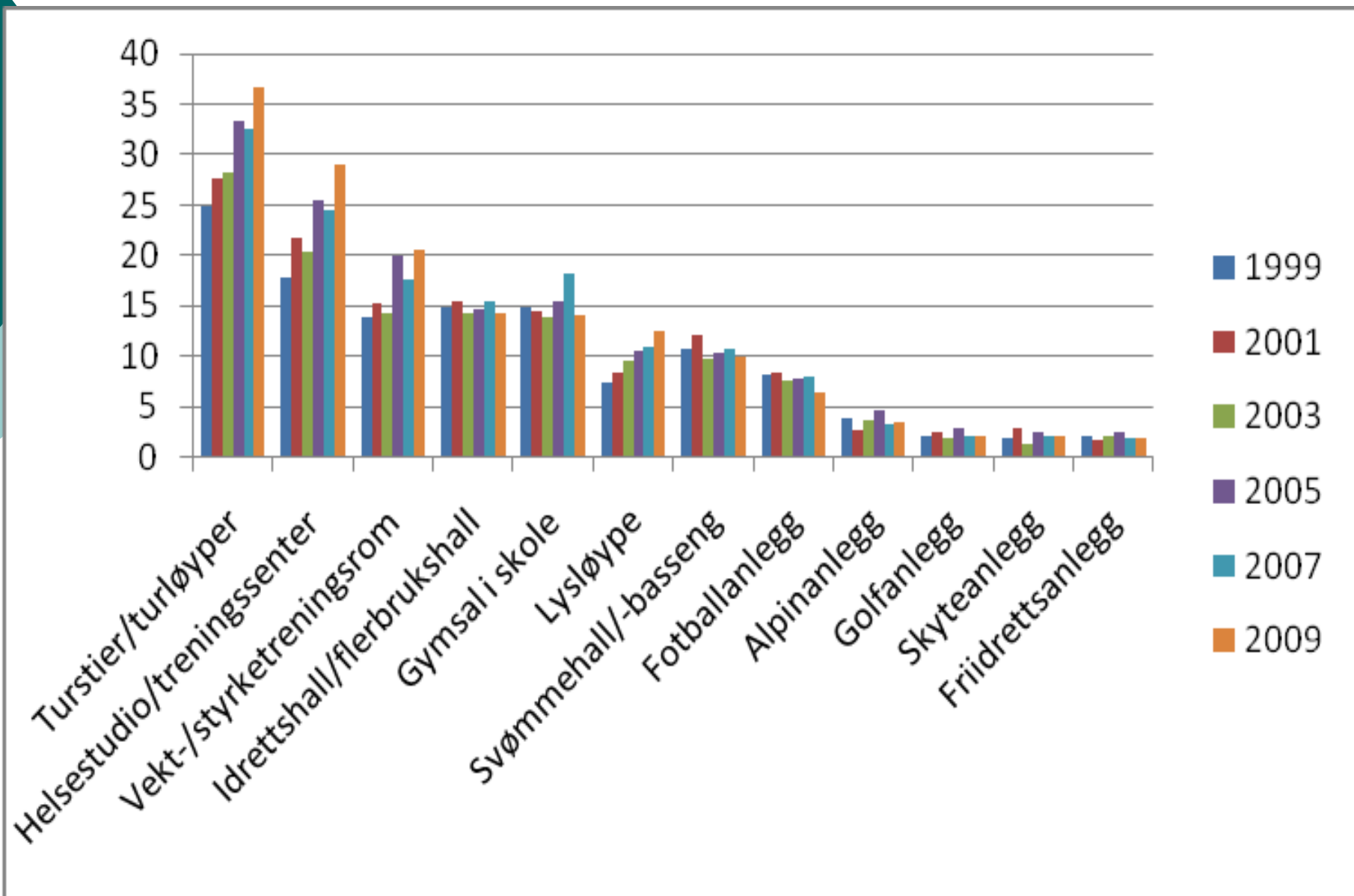
- *En profesjonalisert toppidrett hvor medaljehøsten er på topp i forhold til folketall.*
- *Gode aktivitetsrammer for barn og unge som driver konkurranseidrett i regi av idrettslagene.*
- *Vekst i egenorganisert trening og mosjon.*
- *De kommersielle tilbudene dominerer mosjonsmarkedet i byene*
- *Økende rekruttering av ungdom til livstilsidretter: brettidretter og ekstremспорт*

Figur. Hvor stor betydning motivet har for deg når det gjelder å drive din hovedaktivitet?

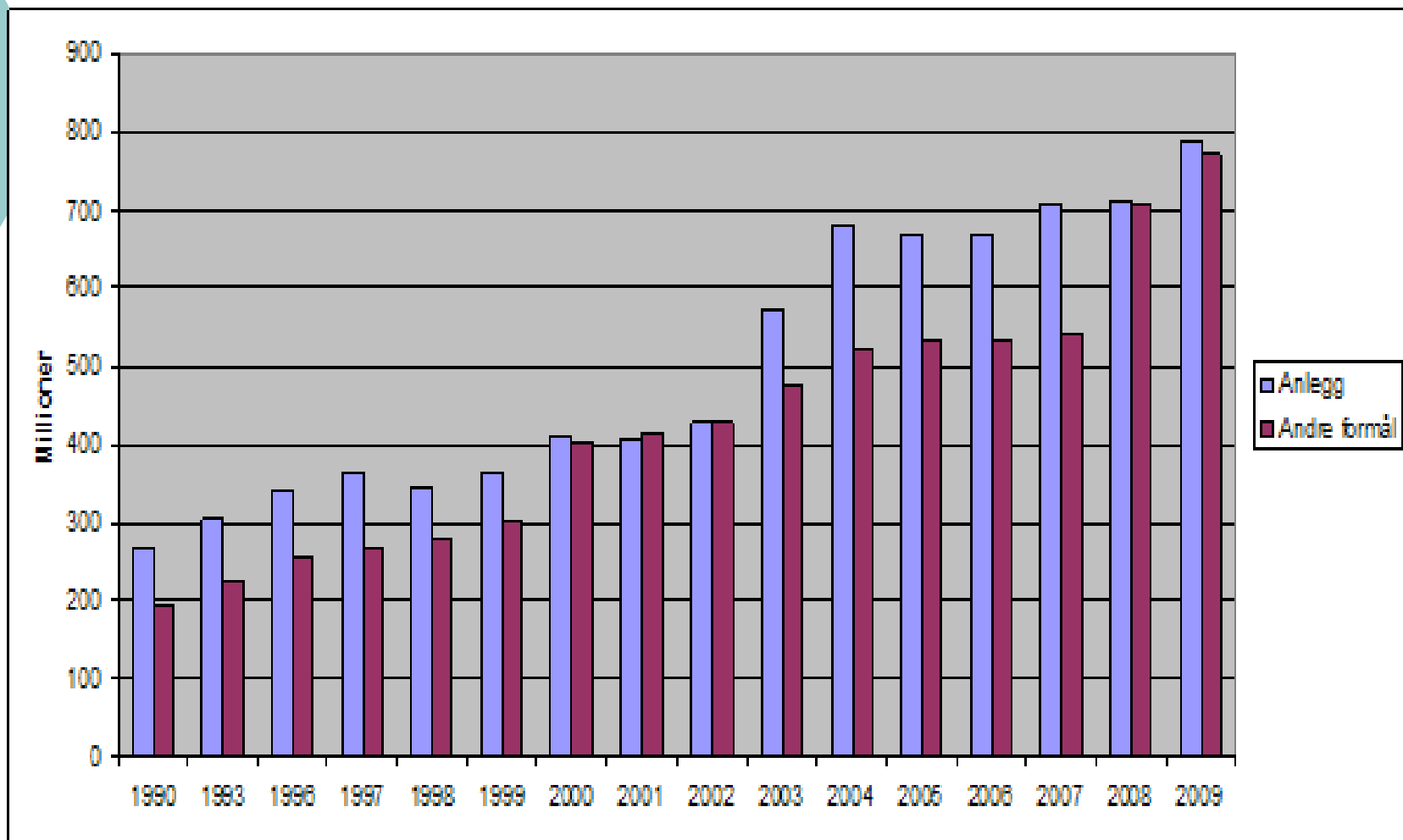
Figur : Hvilke idrettsanlegg har du benyttet i 2009?

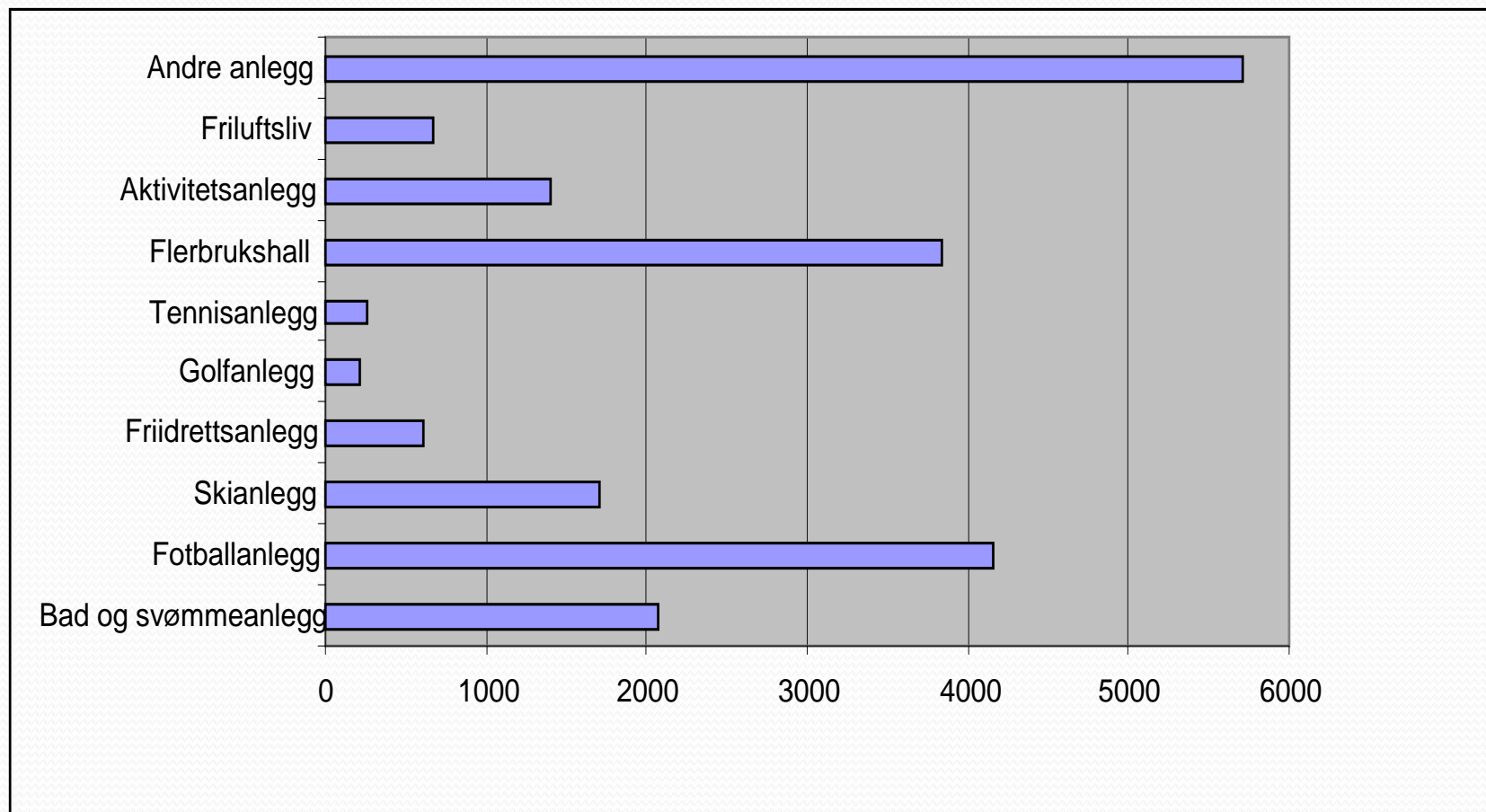

Figur: Fordeling av spillemidler til idrettsformål 1990- 2009

Millioner kroner (nominelt)

Fordeling av tippemidler/spillemidler på anleggs kategorier samlet perioden 1949 – 2010. (Prisjustert i 2010-kroner). Antall millioner kroner.

Statlig idrettspolitikk

”Den samlede anleggsmassen skal gi flest mulighet til å drive med idrett og fysisk aktivitet. Anleggsmassen bør tilpasses aktivitetsprofilen i befolkningen.

Den statlige idrettspolitikken skal bidra til at befolkningen har et bredt spekter av lokalt forankrede aktivitetstilbud, både i regi av den medlemsbaserte idretten og gjennom mulighet for egenorganisert aktivitet.”

St.Meld.nr.14 (1999 -2000)

Forvaltning og fordeling

- Støtteberettigede anlegg – makt til å klassifisere og definere anleggs kategorier og anleggstyper
- Graderte stønadssatser
- Korporativt system - organisasjonskanalen viktigere enn den numeriske kanalen
- Familierelasjon

Et differensiert aktivitetsbilde

- Den norske befolkningen er blant de i Europa som trener og mosjonere mest på fritiden, men er blant de som beveger seg minst i hverdagen
- Idrettsbevegelsen utsatt for press utenfra – kommersialisering og privatisering av mosjonsmarkedet
- Utvikling av et større mangfold av idrettsformer, organisasjonsmåter, aktiviteter, arenaer og ideologi

Virker virkemidlene?

- Trening og mosjon finner i økende grad sted uten den organiserte idretten, mens idrettslagene aktiviserer en synkende andel av de som er aktive i den voksne befolkningen.
- Markant økning blant eldre som tilfredsstillter helsekravet.
- En større andel tilfredsstillter helsekravet som driver med styrke og utholdenhetstrening (sykling, ski og styrketrening). Denne målrettede treningen har hatt en gunstig effekt i et folkehelseperspektiv.
- De tradisjonelle idrettsanleggene brukes fortrinnsvis av unge menn.
- Fordeling av spillemidler til tradisjonelle idrettsanlegg fanger i liten grad opp bredden i befolkningen.
- Svømmebasseng utjevner sosiale forskjeller og fanger i større grad opp bredden i befolkningen enn fotballanlegg og idrettshaller.
- Spillemidlene er tilpasset organisert idrett, mens det trengs en omfordeling for å få til større helserelatert fysisk aktivitet for brede grupper i befolkningen.